

Thesis Title Farmers' Participation in Sustainable Agricultural Development in the Highland Area of the Royal Project in Chiang Mai Province

Author Mr. Rungsun Kruekum

Degree Doctor of Philosophy
(Agricultural Extension and Rural Development)

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit	Advisor
Prof. Dr. Pongsak Angkasith	Co-advisor
Assoc. Prof. Wallratat Intaruccomporn	Co-advisor

Abstract

The development of participation of ethnic farmers becomes policy of many highland developmental organizations in Thailand. However, the translation such policy into practice still needs more knowledge on how to create concrete practices. This research identified the situation of farmers' perception on participation in sustainable agricultural development (SAD) in the highland area in northern Thailand, the problems related to their participation, and the factors contributed to farmers' participation. Additionally, the participation process of farmers in SAD projects was also identified. Mixed research methodology of quantitative and qualitative research was applied.

It was found that farmers' problems related to their participation were their time limitation due to work load, lack of information about the usefulness and benefit of participation in SAD project, and lack of genuine participation in designing SAD projects at the beginning. Furthermore, factors contributed to farmers' participation in SAD projects can be categorized into two folds. Firstly, on the farmer side, crucial factors were an education level; land ownership; opportunity to participate in SAD; and benefit from farming activities. Secondly, for the Royal Project Development

Center side, the crucial factors found to be the “participation policy” of the Royal Project, and the “participation process” between the farmers and the Center’s staff facilitated by the facilitator to create participatory designing of action plan, implementation and evaluation.

Additionally, “participation process” as drawn from lessons learnt from seven Centers found to be seven steps as follow: 1) site selection based on voluntary farmers and potential of their crops, 2) developing of mutual understanding of voluntary farmers and Center’s staff towards the objectives and action plans of SAD project, 3) developing the understanding voluntary farmers’ group regarding their production and marketing, 4) developing the action plan of their farming, 5) facilitating the trainings and study tours of best practices to increase good crops, 6) participatory monitoring during the implementation of action plan, and 7) participatory evaluation.

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการเกษตรยั่งยืนบนพื้นที่สูงในโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายรังสรรค์ เครือคำ

ปริญญา วิทยาศาสตร์คุษฎีบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.อารณั โสภาสพัฒนกิจ	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รศ. ดร.วรทัศน์ อินทร์คัมพร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กลายเป็นนโยบายขององค์กรพัฒนาบนพื้นที่สูงหลายองค์กรในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การแปลงนโยบายดังกล่าวเป็นการปฏิบัตินั้น ยังต้องการองค์ความรู้ว่าด้วยวิธีการสร้างรูปธรรมของการปฏิบัติอีกมาก งานวิจัยนี้ ได้ชี้ให้เห็นถึง ทักษะของเกษตรกรต่อ “การมีส่วนร่วม” ในการพัฒนาการเกษตรยั่งยืนบนพื้นที่สูงในโครงการหลวง รวมทั้ง ปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วม ตลอดจนปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังได้สังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมด้วย งานวิจัยนี้ประยุกต์ วิถีวิทยวิจัยแบบผสมระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับโครงการได้แก่ เวลาจำกัดเนื่องจากต้องทำงานในฟาร์มของตนเอง ขาดข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์และผลดีที่จะได้จาก การมีส่วนร่วมในโครงการ และ ขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบโครงการตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรแบ่งได้ 2 ส่วน กล่าวคือ ปัจจัยของเกษตรกร ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา สิทธิในการถือครองที่ดิน โอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมในโครงการ และการได้รับประโยชน์จากการทำฟาร์ม ส่วนปัจจัยสำคัญในส่วนของคุณ์พัฒนาโครงการหลวง ได้แก่ นโยบายของโครงการหลวงว่าด้วยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ระหว่าง

เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ภายใต้การเอื้ออำนวยให้เกิดการ “มีส่วนร่วมในการวางแผน”
แผนปฏิบัติการ การดำเนินงานและการประเมินผล

นอกจากนี้ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ที่ได้สังเคราะห์จากบทเรียนการสร้างการมีส่วนร่วม
ของ 7 ศูนย์ฯ พบว่า มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเลือกชุมชนวิจัย ตามความสมัครใจของเกษตรกรและ
ศักยภาพของพืชที่ปลูก 2) การพัฒนาความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และแผนปฏิบัติการ
ของโครงการ ระหว่างเกษตรกรที่สมัครใจกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ 3) การพัฒนาความเข้าใจของ
เกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เกี่ยวกับการผลิตและการตลาด 4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการในการ
จัดการฟาร์มของเกษตรกร 5) การเอื้ออำนวยให้เกิดการฝึกอบรมและการดูงานฟาร์มตัวอย่างเพื่อ
นำมาปรับใช้ในฟาร์ม 6) การติดตามการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และ 7) การประเมินผลอย่างมี
ส่วนร่วม